

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Raadsinformatiebrief Europese aanbesteding aardgas	3481402		14 september 2022

Geachte heer/mevrouw,

Twentse gemeenten werken al jaren samen om gezamenlijke energie in te kopen via een Europese aanbesteding. Sinds 2018 streven gemeenten en deelnemende partijen ernaar om de energie die ze gebruiken duurzaam en lokaal op te wekken om als 'launching customer' bij te dragen aan de opgave van de RES Twente. Via een inbesteding is er in 2019 een contract gesloten met Twence voor de levering van 100% duurzame elektriciteit per 1 januari 2022 aan 11 gemeenten en Twentse partners die bij betrokken gemeenten moet worden opgewekt.

Duurzame lokaal opgewekte aardgas en aanbesteding

Twence was in 2022 nog niet in de gelegenheid om als leverancier op te treden van CO₂ gecompenseerd aardgas in combinatie met groengas. Om hier invulling aan te geven heeft Twence een onderzoek laten uitvoeren. Voor de tussenliggende periode is er een kortlopend contract gesloten met Gazprom, die nu onder de SEFE Energy LTd. verder gaat, als resultaat van een Europese aanbesteding voor de levering van CO₂ gecompenseerd aardgas.

De uitkomsten van het onderzoek van Twence was dat zij niet de rol van energieleverancier willen vervullen, omdat hun organisatie hier niet op is ingericht. Wel kan Twence vanaf 2023 groengas leveren. In januari 2022 is er daarom een Europees aanbestedingsproces gestart om een nieuwe energieleverancier voor CO₂ gecompenseerd aardgas te contracteren met de mogelijkheid om die te verduurzamen d.m.v. levering van garanties van oorsprong (GVO's) voor groengas.

Het contract met SEFE Energy Ltd. loopt tot 1 januari 2023 voor Enschede, Losser en Hof van Twente en voor de gemeenten Borne, Dinkelland, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Oldenzaal, Tubbergen Wierden en overige Twentse partijen loopt het contract af per 1 januari 2025.

Volledigheidshalve melden wij u nog dat de Twentse crematoria meedoen met deze aanbesteding, maar geen contract hebben met Gazprom en dat hun huidige energiecontract ook op 1 januari 2023 afloopt.

Veranderende aardgasmarkt

Vanwege de Russische invasie in de Oekraïne is de energiemarkt veranderd. Daardoor kwamen de Gazprom contracten onder vuur te liggen. De werkgroep 'duurzame lokale energie inkoop' heeft daarom de mogelijkheden verkend om de energiecontracten met Gazprom voortijdig te ontbinden. Er is contact gezocht met de VNG en andere decentrale overheden om de kennis te bundelen en de financiële gevolgen in kaart te brengen voor vroegtijdige ontbinding. In die periode viel Gazprom niet onder toen geldende sancties en waardoor er veel haken en ogen zaten ontbinding van de contracten. De verschillende onderzoeken van EZK, VNG en de externe energiemakelaar wezen uit dat Gazprom Nederland niet geweerd kon worden omdat Gazprom Nederland een in Nederland geregistreerde onderneming is.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Vijfde sanctiepakket

Met het vaststellen van het vijfde sanctiepakket tegen Rusland door de EU in april 2022 veranderde de positie van Gazprom, omdat overheidsorganisaties vanaf dat moment geen opdrachten meer mochten verstrekken aan entiteiten met Russische deelname. Ook moesten overheden contracten met aan Russische entiteiten gelieerde ondernemingen beëindigen. De Raad van Europa heeft bepaald dat uiterlijk 10 oktober 2022 overheidsorganisaties de aardgas contracten met SEFE Energy Ltd. moeten opzeggen. Zolang SEFE Energy Ltd. onder het vijfde sanctiepakket valt zijn ze uitgesloten voor Europese aanbesteding en hebben ze geen recht op een schadeclaim bij voortijdig opzegging.

Aanbestedingsprocedure met een flinke hoge stijging van de prijs.

Inmiddels er een zorgvuldig Europees aanbestedingsprocedure doorlopen voor CO₂ gecompenseerd aardgas voor 11 gemeenten, bedrijfsvoering organisatie Noaberkracht, de VRT en de Twentse crematoria en voor de gemeenten Enschede, Losser en Hof van Twente is een tweede perceel groengas GVO's in de markt gezet. Twence had als enige leverancier voor groengas GVO's ingeschreven op deze aanbesteding. Omdat er geen geldige inschrijving op aardgas was ontvangen, is er een-op-een onderhandeld met Vattenfall binnen de juridische kaders van Europese aanbesteding en met het bestek als uitgangspunt. Dit uiteindelijk toch nog geresulteerd in een marktconform aanbod. Op vrijdag 2 september 2022 is de gunning afgegeven middels een brief voor de levering van de benodigde volumes aan aardgas voor 4 jaar ingaande per 1 oktober 2022. De contracten zijn nog niet getekend maar voor 15 september moeten de prijzen voor het vierde kwartaal van 2022 wel zijn vastgezet. De energiecontracten met SEFE Energy Ltd. hadden dan ook voor 13 september opgezegd moeten worden, zodat Vattenfall tijdig alle aardgasaansluitingen kan overnemen. Over dat opzeggen vinden nu nog onderhandelingen plaats. De 11 Twentse gemeenten en partners staan wel voor een flinke kostenverhoging, net als iedereen die op dit moment een nieuw contract moet afsluiten vanwege de huidige energiemarkt. Een gemeente brede kostenverhoging is reeds aangekondigd in de zomerbrief 2022. In de politieke markt van woensdag 7 september zijn raadvragen beantwoord en hebben wij u hierover ook al informatie gegeven. Met deze brief geven wij u aanvullende informatie. We kunnen nu nog niet exact in kaart brengen wat de financiële gevolgen zijn voor 2022 en daarna, omdat de aardgasprijzen nog niet zijn vastgezet. Zouden we uit gaan van een verviervoudiging van de kosten betekent dat voor de gemeente Hengelo een kostenverhoging van circa € 1,5 miljoen. In deze onzekere tijd waarin de energieprijzen per kwartier wijzigen kan echter geen enkele garantie worden gegeven.

Koers ministerie EZK

Door een reportage van Nieuwsuur zijn er door verschillende partijen Kamervragen gesteld over de verplichting aan overheden om de aardgascontracten met SEFE Energy Ltd. te beëindigen. Veel overheidsorganisaties hebben moeite om een aardgasleverancier te vinden en de organisaties die wel een aardgasleverancier hebben gevonden zijn veel duurder uit dan voorheen. Bovendien is gebleken dat verschillende Europese landen een andere koers varen ten aanzien van het sanctiepakket, dan wel er een andere interpretatie op na houden nadat de Duitse staat de zeggenschap van Gazprom Germany (moeder van Gazprom Energy) naar zich toegenomen heeft. Vanuit de aanbestedingswerkgroep is er daarom regelmatig contact geweest met het ministerie van EZK en de VNG om te verifiëren of te verwachten valt dat de Nederlandse koers binnen afzienbare tijd verandert en de aardgascontracten met SEFE Energy Ltd. niet opgezegd hoeven te worden. Ook de bestuurlijk trekker heeft hierover persoonlijk contact gehad met minister Jetten. Zelfs op de dag van gunning is er nog contact geweest of het te verwachten viel dat de minister van koers zou wijzigen, maar volgens hem viel dit niet te verwachten. De brief van minister Jetten aan de Tweede Kamer van 6 september 2022, waarin hij de termijn dat overheidsorganisaties ontheffing kunnen krijgen om hun contracten met SEFE Energy te beëindigen doorschuift naar 1 januari 2023, heeft ons dan ook ten zeerste overvallen.

Vervolg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

Bladnummer

3

Zaaknummer Uw kenmerk

3481402

Nu de termijn voor de aangekondigde verruiming van het ontheffingenbeleid door de minister naar 1 januari 2023, biedt dat mogelijk zicht op een reductie van de uitgaven. Daarom wordt onderzocht of de financiële consequenties beperkt kunnen worden.

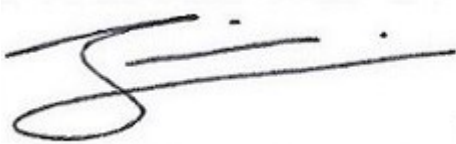
Met Vattenfall zijn er gesprekken opgestart om de bereidheid te verkennen om de ingangsdatum van de leveringscontracten 3 maanden later in te laten gaan. Daarnaast onderzoekt Infense advocaten de juridische consequenties van de gunning. Ook blijven wij in gesprek met EZK over toekomstige verwachting en compensatie van de financiële gevolgen voor gemeenten.

Op dit moment is het nog niet duidelijk wat de mogelijkheden zijn voor het vervolg van de Europese aanbesteding. Zodra die bekend zijn en inzichtelijk is wat de financiële consequenties zijn zullen wij u hierover informeren. Wij gaan tegen die tijd graag met u in gesprek hoe we de mogelijke effecten gaan opvangen.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris,

de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G. Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

FAQ-aardgas inkoop Twentse gemeenten

- Waarom kopen gemeenten samen energie in?

Sinds 2005 werken Twentse gemeenten samen om gezamenlijk energie in te kopen via een Europese aanbesteding. Gemeenten bundelen hun kennis en expertise, wat veel efficiënter en goedkoper is dan wanneer iedere gemeente afzonderlijk de inkoop moeten regelen.

- Waarom moet de energie via een Europese aanbesteding verlopen?

Overheidsorganisaties moeten zich aan de Aanbestedingswet houden waardoor overheden integer inkopen om oneerlijke concurrentie te voorkomen. Boven € 215.000 exclusief btw moet er Europees worden aanbesteed waarbij elke Europese aanbieder die voldoet aan de gestelde eisen kan meedingen naar de opdracht. De energie die Twentse gemeenten gezamenlijk verbruiken ligt boven die grens.

- Hoe duurzaam is de energie die Twentse gemeenten gebruiken?

Elf Twentse gemeenten en Bedrijfsvoeringorganisatie Noaberkracht kopen sinds 2020 hun elektriciteit in bij Twence. Die wordt 100% duurzaam opgewekt, via het zonnenveld naast Twence. Omdat Twentse gemeenten aandeelhouder zijn van Twence en daardoor zeggenschap hebben, kon de elektriciteit dit via een quasi-inhouse inbesteding. Daardoor hoefde er voor de duurzame elektriciteit geen Europese aanbesteding worden gestart. Voor de administratie afhandeling van deze inkoop is een leverancier Europees aanbesteed.

Het aardgas dat gemeenten gebruiken is CO₂ gecompenseerd. Dat wilden ze via Twence verduurzamen door het groengas dat Twence opwekt. Dat kan door certificaten te kopen die ook wel garantie van oorsprong (GVO) heten. Twence wakte in 2020 echter nog geen groengas op via de mestvergister in Zenderen, waardoor het ook geen optie was om aardgas te leveren aan de Twentse gemeenten. Afspraak was dat Twence pas in 2023 op zijn vroegst groengas kan leveren. Enschede, Hof van Twente en Losser hebben dan ook besloten om vanaf 2023 hun aardgas contract niet meer te verlengen.

- Waarom hebben gemeenten in de tussenliggende periode een contract met Gazprom gesloten?

Voor de tussenliggende periode is er in 2019 een transparant en zorgvuldig aanbestedingsproces doorlopen dat voldeed de juridische regels van de Aanbestedingswet. Gazprom, een energiebedrijf dat gevestigd is in Den Bosch, heeft hierop ingeschreven en de gunning gewonnen. Gazprom voldeed als Nederlandse energieleverancier aan alle gestelde eisen.

- Wanneer en welke Twentse gemeenten zijn gestart met een nieuwe aanbesteding van een aardgasleverancier

Al in januari 2022 hebben colleges van alle Twentse colleges een besluit genomen om samen een Europese aanbesteding te starten voor de levering van CO₂ gecompenseerd aardgas met de mogelijkheid om het aardgas te verduurzamen via Twence via van levering van GVO's.

- Enschede, Losser en Hof van Twente vanaf 1-1-23
- de overige gemeenten vanaf 1-1-2025

Vanaf 2022 wekt Twence groengas op via mestvergisting en kunnen ze beperkte GVO's aan gemeente Enschede, Hof van Twente en Losser leveren. Vanaf 2025 kunnen ze alle gemeenten groengas GVO's leveren als gemeenten hun aardgasverbruik willen verduurzamen.

- Waarom hebben gemeenten bij de inval van Rusland in de Oekraïne de contacten met Gazprom niet gelijk opgezegd?

Vanwege de Russische invasie in de Oekraïne heeft de werkgroep 'energie inkoop' de mogelijkheden verkend om de energiecontracten met Gazprom voortijdig te ontbinden. Hierover is Contact met de Vereniging Nederlandse Gemeenten en andere decentrale overheden om de kennis te bundelen. Er is gezamenlijk onderzocht wat de consequenties zijn. Uitkomst was dat onder voorwaarden het juridisch mogelijk is om de contracten te ontbinden, maar dat Gazprom mogelijk wel schadeloos gesteld moet worden. En ook wordt daarmee het Russische gas niet van de Nederlandse markt geweerd. De gasvolumes die gemeenten al hadden vastgelegd zouden dan vrijkomen en duurder verkocht kunnen worden door Gazprom. Dat zou juist een averechts effect hebben, omdat Gazprom die volumes weer duurder kan verkopen.

- Waarom moeten gemeenten nu vanaf 10 oktober hun aardgascontract met Gazprom toch beëindigen?

Met het afgeven van het vijfde sanctiepakket door de Europese Raad op 8 april is er een verbod gekomen dat Russische entiteiten overheidsopdrachten uit de EU krijgen. Hierbij gaat het ook om het opzeggen van een lopend contract met een Russische onderneming of wat er wordt gedaan voor de leveringszekerheid. Voor het ontbinden van contracten kan er ook geen boete worden opgelegd. Lopende contracten met Russische entiteiten moeten op 10 oktober zijn opgezegd. Als dat niet lukt is er de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen, maar dat ontslaat overheidsorganisaties niet van de verplichting om de contracten zo snel mogelijk op te zeggen.

- Hoeveel Russisch aardgas wordt in Nederland verbruikt?

Van al het aardgas dat er in Nederland wordt verbruikt komt ongeveer 15% uit Rusland.

- Waarom moeten overheidsorganisaties nu toch de aardgascontracten beëindigen met Gazprom van minister Jetten?

Op 8 april heeft de Raad van Europa boven op de sancties tegen Rusland een vijfde sanctiepakket opgelegd om maatregelen te nemen tegen Rusland en Poetins regime vanwege de brute agressie tegen Oekraïne en de Oekraïense bevolking. Overheidsorganisaties mogen geen nieuwe opdrachten aan Russische partijen te gunnen. Ook moeten alle lopende contracten met Russische partijen vóór 10 oktober 2022 worden beëindigd.

- Kan Gazprom alsnog om een schadeclaimvragen?

Normaal gesproken zou het opzeggen van een lopend contract door een van de partijen leiden tot een boete of verplichting tot het betalen van schadevergoeding. Met het vijfde sanctiepakket is bepaald (artikel 11 van Verordening 833/2014) dat overheden die contracten voor energie met Russische leveranciers beëindigen wegens het nakomen van de sanctieverplichtingen. Daardoor zijn ze beschermd tegen dergelijke boetebedingen. Hiervoor is het wel nodig dat de contracten expliciet beëindigd worden met het doel om uitvoering te geven aan de sancties.

- Waarom zeggen andere Europese landen de contracten van Gazprom niet op?

Duitsland heeft in het voorjaar van 2022 de zeggenschap overgenomen van Gazprom Duitsland, het moederbedrijf van Gazprom Nederland, om aardgaslevering te garanderen. Ondanks dat Duitsland veel heeft geïnvesteerd in Gazprom Duitsland nog steeds in handen van Russische aandeelhouders en kunnen de winsten alsnog naar Rusland vloeien. Er is binnen de EU verschil van mening ontstaan of Gazprom Nederland wel of niet onder het sanctiepakket valt. De mening van het ministerie is dat het wel onder het sanctiepakket valt.

- Kunnen de overheidsorganisaties een nieuwe leverancier vinden?

Er is, mede door de oorlog in Oekraïne is de aardgas markt heel onzeker. Ondanks dat gaslevering door Russische (nog) niet onder de huidige sanctiepakketten vallen, is het wel onzeker of Rusland aardgas zal blijven leveren. Levering vanuit Noord stream 1 is stopgezet vanwege onderhoud en de levering van Noord stream 2 is recent ook stil gelegd onderhoud volgens Rusland. Daardoor is aardgaslevering niet gegarandeerd en is het lastig om een leverancier te vinden.

- Wat zijn de financiële consequenties voor gemeenten?

Net als iedereen die een nieuw aardgascontract moet sluiten worden gemeenten geconfronteerd met een grote prijsstijging. Hoeveel is nu nog niet te zeggen.

- Hoe is de prijs voor aardgaslevering aan gemeenten opgebouwd?

Met de aanbesteding hebben de 11 Twentse gemeenten onderhandeld over het vastleggen van de benodigde volumes aardgas die ze de komende 4 jaar verwachten nodig te hebben. Hiervoor moet een contract gesloten worden. Het opslaan van die volumes wordt aan de gemeente doorgerekend. De prijs voor de aardgas die werkelijk wordt geleverd moet nog worden vastgelegd voor kwartaal vier zodra de contracten getekend zijn.

- Waarom is er zoveel onzekerheid of de contracten met Gazprom al dan niet beëindigd moeten worden?

De uitzending van Nieuwsuur leidde onlangs tot opschudding omdat Europese landen op verschillende wijze omgaan met de contracten met Gazprom die inmiddels door is gegaan onder de naam van SEFE Energy Limited en vijf hun contracten continueren. Naar aanleiding van deze uitzending zijn er veel Kamervragen gesteld. Via persoonlijk contact met de minister hoorden wij de hij steun van de ministerraad heeft voor de koers die wordt gevolgd.

- Vrijdag 2 september kwam in het nieuws dat de Twentse gemeenten de aardgaslevering aan Vattenfall heeft gegund, terwijl de minister dinsdag 6 september een brief aan de Tweede Kamer stuurde dat hij gemeenten die om ontheffing vragen tot 1 januari 2023 de ruimte biedt om een andere aardgasleverancier te vinden en de contracten met SEFE te beëindigen. Was dat niet te voorzien toen de gunning aan Vattenfall werd gedaan?

Er is zowel ambtelijk contact geweest met ambtenaren van EZK als bestuurlijk met minister Jetten om de verifiëren of er een koerswijziging te verwachten valt. Ook is er een brief gestuurd naar minister Jetten met het verzoek om bij een wijziging van de koers contact op te nemen om energiekosten verhoging te voorkomen voor de 11 Twentse gemeenten en deelnemende partijen. Zelfs op de dag van gunning is er nog contact geweest met het ministerie. Het antwoord was van de minister was dat er geen koerswijziging is te verwachten. De brief van de minister heeft ons dan ook ten zeerste overvallen.

- Komen de 11 Twentse gemeenten voor compensatie in aanmerking

Uit de contacten met het ministerie krijgen wij niet de indruk dat het ministerie met een compensatie komt. Echter een ingeschakelde advocaat vindt de handelswijze van het ministerie onzorgvuldig en wijst op de mogelijkheid om de schade die wij daardoor geleden hebben op het ministerie te verhalen.

- Waarom is de wethouder van Losser bestuurlijk trekker?

De verschillende regionale portefeuilles worden verdeeld onder de bestuurders van de 14 Twentse gemeenten. De portefeuille energie inkoop is al begin 2018 bij de wethouder van Losser belegd. Na diens vertrek is de portefeuille overgedragen aan zijn opvolger en de wethouder van Oldenzaal.

- Hebben de raden van de deelnemende gemeenten zeggenschap over de energieleverancier?

Nee, dit is een bedrijfsvoeringstaak. Afhankelijk van de afspraken met college van B&W is dit verantwoordelijkheid van het college of de gemeentesecretaris.

Verder moet er voor energie inkoop een Europees aanbestedingsproces worden doorlopen wat een juridisch proces is. De keuze voor een leverancier wordt dan ook bepaald op basis van de afweging of die voldoet aan de vereisten zoals beschreven in het bestek.

Aangezien de aanbesteding voor aardgaslevering een dynamisch proces is vanwege verschillende onzekerheden, wordt de FAQ regelmatig aangevuld en met u gedeeld.